

Csokonai és Petőfi az aggteleki barlangról

Legyen tél vagy nyár, tavasz vagy ős — Aggtelekre minden évszakban nagy számban érkeznek kirándulók, hogy a gyönyörű gömör-tornai karsztvidék gyönyörűbb hosszabb-rövidebb túráit tegyenek Európa egyik legszebb, legnagyobb cseppkőbarlangjában. A főbejárati fölött csaknem hatvan méter magas sziklafal meredezik, amelynek nyílásán át évezredekkel ezelőtt az ősember is közlekedett „összkomfortos” lakába, ahogyan ezi az itt talált emberi csontok, csontszerű anyagok, agyagserepek tanúsítják. A középkorban a tatárok, majd a törökök elől is ide menekült a környék népe, de a Baradla-barlang idegenforgalmi szerepe jobbra csak a 18. század második felében kezdődött.

Így tanúsítja ezt jeles, felvilágosult lírikusunk, Csokonai Vitéz Mihály is, aki költői lelkesedéssel áradozik a cseppkővek birodalmáról abban a levelében, amelyet 1801 nyarán írt anyjának Ongárról. Ebben a kis abauji faluban vendégeskedett ekkor néhány évvel korábbi pataki diáktársának, Puky Istvánnak a családjánál. „Puky barátommal július 5-én Ragályra mentünk, Ragályi Gedeon urat, Gömör vármegye vice-nótáriusát, mint régi jó barátunkat meglátogatni, ki azt a szívességet cselekedte velünk, hogy maga kocsiján és költségén elvitt Aggtelekre, a híres Baradla nevű barlangnak megvizsgálására” — írta levelében Csokonai.

Amikor a költő Aggtelekre látogatott, a barlang bejárható útjának hossza azonos volt az akkori évszámmal, tehát mindössze 1800 méter. „A kövek úgy csüggenek alá az ember feje felett — folytatja élményeit a költő —, mintha mindjárt nyakába szakadnának. A hang rémítő módon zenge e tágas öbölben. Lóttünk egy-néhányat, és a legszörnyűbb mennydörgés kicsiny volt a puská ropogásához...”

Minden bizonnyal a költői fantáziával magyarázható, hogy Csokonai volt az első, aki nevet adott az egyes

elbűvölően szép, különös alakú cseppkőképződményeknek, hiszen így folytatja levelét: „Először láttunk egy cifra zsidó oltárt, azután papiستا chorust, melyre fel is mentünk, továbbá orgonát, barátot, királyi széket, oszlopos palotákat, melyek szépsége és figurája a mesterség remekeivel truccol... Az oszlopok egyike sárga, másika fehér, egyike veres, másika kék kövekből alkotva...”

Másik nagy költőnk, Petőfi Sándor 1845-ben járt Aggteleken, s ekkor már egy kilométer híján csaknem végigmehetett a cseppkőbarlangon. És ez „tekintetes és nagyságos Gömör—Kishont vármegye rendszerent való földmérőjének” — Vass Imrének köszönhető, aki Sáros-patakon született, a kollegium diákja volt, és a pataki református temetőben van eltemetve. Az ő nevéhez fűződik a barlang 1825-ben történt feltárása az addig ismert 1800 métertől csaknem Jósvafőig. Az utolsó kilométert az 1920-as években fedezték fel, és néhány évvel később tárót vágatva alakították ki a jósvafői bejáratot.

A pataki kollégiumi könyvtárban természetesen olvasható az iskola egykori híres diákjának műve, amely 1831-ben jelent meg „Az Aggteleki Barlang fektéről, taprazolatijáról és hosszában való átvágásiról” címmel. Pontos leírást ad ebben Vass Imre a barlang „új, egészen 1825-dik Esztendeig eszméletlen, az előtt ember által nem látott üregeiről... Első beléptemmel a barlangba, érzettem magamat hatalmasan megszólíttatva, amidőn körülvetetve a fényes csepegő oszloptoktól, oly iszonyú nagy tágasságokban, csillámló pompás kárpitok alatt ily szép gyönyörűséggel dicsőül megjutalmaztattam...”

Húsz évvel később Petőfi Rozsnyóról Berzétén, Pelsőcön át érkezett Aggtelekre. „Üti jegyzetek” című művében csak röviden szól a barlangról, s eredetét költői látomással úgy magyarázza, mintha „a mennyországból kiebudalt pártos angyaloknak” szolgált volna lakásul, akiknek „az izzadsága még most is csepeg és félig kéz pokol oldalairól és tetejéről”.

Hegy József